

роках : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 № 1322. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-utverdzhennia-ukrainskoi-na-a1322> (дата звернення: 20.10.2025).

3. Шарова Т., Коломоєць Г., Малечко Т. Формування української національної ідентичності: засоби та ціннісні орієнтири. *Проблеми освіти*. 2024. № 1(100). С. 328–347.

*Гаврилович Сергій Миколайович,
аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*

ФУНКЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ В СУЧАСНИХ ВИСТАВКОВИХ ПРАКТИКАХ: ВАРШАВСЬКИЙ КЕЙС УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ

У сучасному гуманітарному дискурсі культура розглядається як багатовимірна система соціальної комунікації, у межах якої формуються символічні маркери, що сприяють взаєморозумінню між спільнотами. В умовах глибоких глобальних технологічних, політичних та ціннісних трансформацій культура виконує крім інтегративної функції – ідентифікаційну, стаючи простором осмислення колективного досвіду. Особливо виразно ця функція проявляється в контексті російсько-української війни, коли культурні практики вкотре набувають виразних ознак опору, пам'яті та солідарності. Візуальне мистецтво завдяки своїй семіотичній природі постає однією з найефективніших форм репрезентації таких процесів, адже здатне перетворювати індивідуальні емоційні переживання на універсальні візуальні маркери, зрозумілі поза межами національних і мовних систем.

В умовах російсько-української війни українське сучасне мистецтво характеризуємо явищем з особливою соціокультурним значенням, яке виконує функції колективної пам'яті, медіації травматичного досвіду та символічного відновлення національної суб'єктності [2]. У межах цього процесу візуальне мистецтво виступає не лише художнім феноменом, а й культурним механізмом комунікації, який трансформує досвід насильства у сферу діалогу. Відповідно, дослідження візуальних стратегій пам'яті та репрезентації війни набуває міждисциплінарного значення, охоплюючи проблематику культурної дипломатії, семіотики образу та соціальної антропології мистецтва.

Показовим кейсом для такого аналізу є виставковий проєкт «Україна. Під іншим небом», організований у 2023 році в Центрі сучасного мистецтва «Замок Уяздовський» у Варшаві [10]. Його кураторська концепція була спрямована на документування наслідків російської агресії, актуалізацію теми війни в європейському публічному просторі та підтримку українських митців як носіїв культурної пам'яті. Саме через такий підхід виставка виходить за межі естетичного виміру, перетворюючись на форму культурного свідчення та інструмент міжнародного гуманітарного діалогу.

До експозиції увійшли твори як відомих українських художників (Марії Куликовської, Олега Тістола, Kinder Album, Олексія Сая, Ігоря Чекачкова та ін.), так і молодшого покоління (Данила Мовчана, Юрія Сівіріна, Юлії Захарової та ін.), що репрезентують поліфонічну структуру сучасного українського візуального мистецтва [4]. Понад двісті експонатів, об'єднаних тематикою досвіду війни, формують візуальну наративну систему, у якій поєднуються документальні, метафоричні та експериментальні стратегії [11].

Як підкреслюють А. Argyriadis та А. Argyriadi, мистецтво може функціонувати як інтеркультурний медіатор, що долає мовні, політичні й культурні межі через універсальну семантику образу [3]. Саме ця властивість дозволяє візуальним практикам не лише ретранслювати зміст, а й продукувати нові форми спільного переживання. У випадку українського мистецтва війни візуальні твори виступають носіями колективної афективності – страху, втрати, спротиву та надії – формуючи те, що П. Нора визначав як *місця пам'яті*, але у візуальній, просторовій та медіальній формі.

Мета цього дослідження полягає у виявленні специфіки репрезентації культури пам'яті та спротиву в межах проєкту «Україна. Під іншим небом». Для досягнення мети застосовано міждисциплінарну методологію, що поєднує принципи візуального аналізу, герменевтики, постколоніальної критики та досліджень культурної пам'яті. Використано компаративний і системний методи, які дозволяють розглядати виставкову практику як компонент політики культурної репрезентації в глобальному гуманітарному контексті.

Структурно виставку можна інтерпретувати крізь три типи художніх стратегій:

- 1) документальні практики (фотографія, відео, графіка) – спрямовані на архівацію фактів війни, створення візуального свідчення та історичного документа;
- 2) метафоричні форми (інсталяції, живопис, змішані техніки) – апелюють до архетипів національної культури, формуючи символічні образи колективної пам'яті;
- 3) експериментальні підходи (медіаоб'єкти, перформанси, інтерактивні простори) – створюють поліфонічну модель комунікації, де глядач стає співучасником процесу осмислення травми.

Таке структурування дає змогу простежити багаторівневість репрезентації війни: від емпіричної фіксації подій до їх етичного та метафізичного осмислення.

Як зауважують О. Пушонкова та С. П'янзін, у візуальному мистецтві війни відбувається злиття індивідуального досвіду та колективної пам'яті, що породжує особливий тип комунікації – терапевтичної й критичної водночас [1]. Митець виступає не лише як свідок, а і як посередник між травмою та її соціальним осмисленням, перетворюючи зображення на засіб подолання афективного шоку.

Кураторська стратегія виставки ґрунтується на принципі емоційної динаміки – переходу від шоку до рефлексії. Простір експозиції побудований як «топос пам'яті»: він не лише демонструє артефакти війни, а й створює умови для спільного проживання досвіду. Ця стратегія відповідає сучасним теоріям культурної дипломатії, згідно з якими мистецтво є формою «м'якої сили» (soft power), що формує етичну комунікацію між культурами без інструменталізації художнього висловлення.

У порівняльному контексті проєкт «Україна. Під іншим небом» можна зіставити з іншими міжнародними виставками – *This is Ukraine: Defending Freedom* (Венеція), *Timeless* (Берлін), *In the Eye of the Storm* (Мадрид), *Ukraine, vision(s)* (Париж), *At the Heart of War* (Лондон) [5–9]. На відміну від більшості з них, варшавська виставка акцентує не на естетизації конфлікту, а на свідченні як етичному акті. У цьому сенсі вона реалізує концепт «мистецтва свідка», у якому художній жест поєднує документальність і моральну позицію.

Висновки. Виставка «Україна. Під іншим небом» постає як складний культурний феномен, у якому візуальне мистецтво виконує функцію репрезентації пам'яті, політичного свідчення й інтеркультурного посередництва. Її образна мова, просторові рішення та кураторські стратегії створюють модель гуманітарної комунікації, що інтегрує естетичний, етичний і політичний виміри сучасного мистецтва. Виставковий формат набуває значення культурної практики, спрямованої на конструювання спільного європейського простору пам'яті, у якому український досвід війни осмислюється як частина глобальної гуманітарної історії.

Отже, сучасне українське мистецтво виступає не лише рефлексією на події війни, а й активним учасником формування нової символічної екології культури – простору, де мистецтво стає мовою політичної суб'єктності, інструментом комунікації та каталізатором міжкультурної солідарності.

Література

1. Пушонкова О., П'янзін С. Культура пам'яті у мистецьких рефлексіях війни (на прикладі проєкту «Війна в Україні: візуальні виміри пам'яті»). *Культурологічний альманах*. 2023. № 3. С. 304–311. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.43>.
2. Шершова Т., Чайка В. Культурна пам'ять і культура пам'яті. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2024. Т. 12, № 1. С. 188–195. DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog15\(1\).2024.188-195](https://doi.org/10.31548/hspedagog15(1).2024.188-195).

3. Argyriadi A., Argyriadi A. Talking to the Different Other: Intercultural Communication through Art. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*. 2024. № 36 (2). P. 277–282.
4. Grochal A. „Ukraina. Pod innym niebem”. Wystawa, która powinna stanowić przestrożę. *Portal i.pl*. URL: <https://i.pl/ukraina-pod-innym-niebem-wystawa-ktora-powinna-stanowic-przestroze/ar/c1-17018235> (дата звернення: 29.10.2025).
5. La Biennale di Venezia. This is Ukraine: Defending Freedom. *La Biennale di Venezia*. URL: <https://www.labiennale.org/en/art/2022/ukraine-defending-freedom-venice-2022> (дата звернення: 29.10.2025).
6. La Gaîté Lyrique. Ukraine, vision(s). Photographie documentaire et littérature en résistance. *La Gaîté Lyrique*. URL: <https://gaite-lyrique.net/evenement/ukraine-visions> (дата звернення: 29.10.2025).
7. London School of Economics and Political Science. At the Heart of War: Ukrainian resilience and resistance through art. *London School of Economics and Political Science*. URL: <https://www.lse.ac.uk/Events/LSE-Festival/2023/events/ukraine> (дата звернення: 29.10.2025).
8. Museo Nacional Thyssen-Bornemisza. In the Eye of the Storm: Modernism in Ukraine, 1900 - 1930s. *Museo Nacional Thyssen-Bornemisza*. URL: <https://www.museothyssen.org/en/exhibitions/eye-storm-modernism-ukraine-1900-1930s> (дата звернення: 29.10.2025).
9. Staatliche Museen zu Berlin. Timeless. Contemporary Ukrainian Art in Times of War. *Staatliche Museen zu Berlin*. URL: <https://www.smb.museum/en/exhibitions/detail/timeless/> (дата звернення: 29.10.2025).
10. Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art. Ukraine. Under a Different Sky. *Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art*. URL: <https://u-jazdowski.pl/en/programme/exhibitions/ukraina-pod-innym-niebem> (дата звернення: 29.10.2025).
11. Vogue UA. «Україна. Під іншим небом»: у Варшаві відкрили виставку українських митців. *Vogue UA*. URL: <https://vogue.ua/article/culture/art/ukrajina-pid-inshim-nebom-u-varshavi-vidkrilas-vistavka-ukrajinskih-mitciv-50430.html> (дата звернення: 29.10.2025).

Галюк Святослав Вікторович,

аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

КУЛЬТУРА КВІЗІВ У СУЧАСНІЙ ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЛЯ

У сучасну глобалізаційну добу (завдяки розмаїттю стримінгових платформ, застосуванню цифрових технологій, використанню інтернету, швидкому розповсюдженню в соціальних мережах) стрімко розвивається доступна широкому загалу індустрія розваг, форми котрої переважно комерціалізовані, чи не миттєво поширювані, а, отже, спрямовані на відповідний попит, продаж, споживання й разом з тим скеровані на гедоністичні цілі. Нині можемо констатувати, що незважаючи на «виклики та труднощі війни, як сфера культури, так і українське суспільство здебільшого адаптувалися та відновили діяльність» [1]. Прикметно, що, маючи можливість формування особистісної, індивідуальної траєкторії в споживчій культурі «українське суспільство продовжує повноцінне життя в умовах війни, незважаючи на всі складнощі, з якими доводиться стикатися громадянам» [3]. В. Берковський в статті «Як війна вплинула на культурне дозвілля молодих українців?» відзначає, що «саме молодь переважно більше споживає різні культурні продукти і швидше адаптується до нових умов. Тому одним з важливих завдань на сьогодні є залучення молоді до культурного життя і до процесу відновлення української культури та принесення в неї нових сенсів» [1].

Попри той факт, що в Україні «агресія РФ призвела до зміни звичних форм розваг» і більш популярними стали такі онлайн-розваги, «як стримінг, інтернет-концерти та онлайн-кінотеатри» [3], в межах розважальної культури (шляхом активного залучення полістилістичності й поліжанровості музичного, екранного, сценічного мистецтва, різноманіття форматів, численних ігрових елементів, соціальних медіа, інформаційних ресурсів) все більшої затребуваності набувають квізи, вікторини, інтерактивні ігри, що не в останню чергу сприяє налагодженню міжкультурної комунікації, часом сягаючи як глибин історичного минулого, так і майбуття. Тоді як Н. Діденко в статті «Сучасні індустрії дозвілля як феномен масової культури» вказує, що «комунікативне культурне поле, породжене технічним прогресом, є систе-

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО: СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ВИМІР

*Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції
молодих вчених, аспірантів та магістрантів*

06 листопада 2025 року

Київ – 2025

Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали ІХ Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во осв. і науки України, М-во культ. України, Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 06 листопада 2025 р.). Київ : НАКККіМ, 2025. 446 с.

Збірник матеріалів присвячено актуальним питанням стану культурно-мистецького простору в умовах сьогодення, теоретичним питанням сучасного мистецтвознавства, мистецьким практикам у процесах експертизи, збереження та популяризації культурних надбань України, актуальним проблемам теоретичної та практичної культурології, соціальним комунікаціям в умовах глобальних трансформацій сучасності. Проаналізовано сучасні тенденції та інновації функціонування культурних і креативних індустрій. Висвітлено вітчизняний і зарубіжний досвід у розвитку інформаційних комунікацій і технологій, дизайну та реклами.

Рекомендовано науковим співробітникам, працівникам бібліотек, викладачам і здобувачам закладів вищої освіти, а також широкому колу читачів.

Редакційна колегія

Марченко В. В., ректор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, професор, доктор філософії, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України

Степаненко Л. М., перший проректор з науково-педагогічної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор педагогічних наук, доцент

Денисюк Ж. З., проректор з наукової та виховної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології, доцент

Бугайова О. І., начальник відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат філологічних наук

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол від 17.11.2025 № 5)*

**Позиція авторів може не збігатися з позицією редакційної колегії збірника.
Автори несуть повну відповідальність за викладений матеріал.**

З М І С Т

КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВО

<i>Денисюк Ж. З.</i>	Засади формування стратегій розвитку культури та національної стійкості в умовах війни	14
<i>Садовенко С. М.</i>	Український традиційний костюм як складова матеріальної та духовної культури народу: роль і функції.....	16
<i>Самая Т. В.</i>	Ернест Ансерме і феномен джазу в європейській музиці ХХ століття.....	19
<i>Бойко С. С.</i>	Особливості організації музейної практики для студентів спеціальності «Культурологія».....	21
<i>Гавеля О. Р.</i>	Дудлінг як ефективний спосіб розвитку креативності здобувачів вищої освіти	23
<i>Дорошенко Т. С.</i>	Переживання, тілесність, пам'ять: «естетика травми» в культурологічному вимірі.....	25
<i>Зайцев О. Д.</i>	Сучасний образ театрального Ужгорода: соціокультурний аналіз	26
<i>Казначеева Л. М., Савчанчик А. С.</i>	Українське мистецтво у світових музеях як інструмент культурної дипломатії.....	28
<i>Матузко О. А.</i>	Концепція доступності в контексті розвитку інклюзивних театральних практик	29
<i>Рева Т. С.</i>	Рефлексії «Епістеме» в художній літературі (на прикладі твору «Гаргантюа та Пантагрюель» Ф. Рабле) [The Reflections of «Episteme» in Fiction (On the Example of François Rabelais's «Gargantua And Panthagrauel»)]	31
<i>Савчин Л. М.</i>	Традиції українського народу як провідна компонента культурної пам'яті	32
<i>Столярчук Н. М., Засадко А. В.</i>	Особистісна ідентичність: міждисциплінарний погляд на виклики сучасності.....	34
<i>Тюска В. Б., Павленко К. О.</i>	Збереження історико-культурної спадщини України під час повномасштабної війни.....	37
<i>Щур Н. О.</i>	Культурна спадщина та сучасна державна політика: виклики і рішення.....	38
<i>Анапріюк Л. А.</i>	Архів Лариси Остапенко: проблема дослідження	40
<i>Біла В. І.</i>	Неосюрреалізм в аудіовізуальній культурі кінця ХХ століття: феномен Девіда Лінча.....	42
<i>Висоцький О. А.</i>	Точки перетину національної ідентичності та культурних практик (на прикладі України) [The Cross Points of National Identity and Cultural Practices (on Example of Ukraine)].....	44
<i>Гаврилович С. М.</i>	Функції та стратегії в сучасних виставкових практиках: варшавський кейс українського досвіду.....	45
<i>Галюк С. В.</i>	Культура квізів у сучасній індустрії дозвілля	47
<i>Драч В. В.</i>	Українські хореографічні артпроекти як форма міжнародного культурного діалогу.....	49
<i>Забродська М. А.</i>	Національно-культурна ідентичність українців у музейно-виставкових репрезентаціях	50

Наукове видання

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО: СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ВИМІР

*Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції
молодих вчених, аспірантів та магістрантів*

*Коригування
Верстка та макетування*

*О. І. Бугайова
А. С. Терещенко*

Підп. до друку 17.11.2025. Формат 60x84^{1/16}.
Папір друк. апарат. Друк офсетний. Обл.-видав. арк. 20,17.
Умов. друк. арк. 25,5. Тираж 100.

Видавець і виготовлювач
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3953 від 12.01.2011.